

Immuunsüsteem ja vähk

Jana Jaal – TÜ kliinilise meditsiini instituut, Eesti Kliiniliste Onkoloogide Selts

Pahaloomulised kasvaja on südame- ja veresoonkonnahaiguste kõrval tõusnud üheks peamiseks haigestumuse ja suremuse põhjuseks kogu maailmas. Igal aastal diagnoositakse Eestis ligikaudu 8000 uut pahaloomulise kasvaja esmasjuhtu ning hinnanguliselt suureneb Eesti inimeste haigestumus vähki igal aastal ligikaudu 1–2%. Pahaloomuliste kasvajate ravis kasutatakse kirurgilist ravi, kiiritusravi ning medikamentooset vähiravi. Just viimane raviliik on viimastel aastatel täienenud oluliste ning tõhusate uute ravimitega – immuunkontrollpunkti inhibiitoritega –, mille toimemehhanism erineb oluliselt siiani onkoloogias kasutusel olnud tsütotoksilistest ning sihtmärkravimitest.

Immuunravi eelduseks on asjaolu, et kasvaja mikrokeskkonnas ekspresseeritakse mitmeid immuunreaktsioone mõjutavaid molekule ning seda nii immuunsüsteemi kui ka kasvajarakkude endi poolt. Immuunreaktsioone pidurdavate molekulide hulka kuuluvad lisaks tsütokiinidele mitmed kasvufaktorid, ensüümid ning rakkude membraanil ekspresseeritud ligandid, mis seonduvad immuunrakkude pinnal olevate inhibeerivate retseptoritega (immuunkontrollpunktid CTLA-4, PD-1). Immuunkontrollpunkti inhibiitorite kasutamisel on võimalik kasvaja mikrokeskkonna pidurdavad signaalid blokeerida ning suunata seeläbi immuunsüsteemi rakud kasvajat ründama.

Oluline on siinjuures märkida, et lisaks uuele toimemehhanismile on uutel ning efektiivsetel kasvajavastastel immuunravimitel

ka väga erinev toksilisuse profiil. Immuunkontrollpunkti inhibiitorid viivad organismi immuunsüsteemi tasakaalust välja ning see omakorda soodustab autoimmuunsete reaktsioonide teket. Kuigi enamik immuunsusega seotud kõrvaltoimetest on kerged, võivad kuni 13%-l patsientidest tekkida rasked kuni eluohtlikud autoimmuunsed kõrvaltoimed. Seetõttu on äärmiselt oluline, et kõik arstid, kes pahaloomulise kasvajaga haigetega kokku puutuvad, oleksid nendest kõrvaltoimetest teadlikud. Õigeaegse diagnoosimise ja immunosupressiivse ravi alustamise korral on enamik immuunsusega seotud kõrvaltoimetest täielikult pöörduvad.

Käesoleva Eesti Arsti erinumbri „Immuunsüsteem ja vähk“ artiklites on käsitletud nii uut ravimeetodit kui ka sellest tingitud kõrvaltoimeid ja nende ravi. Lisaks sisaldab erinumber artikleid muudel väga olulistel ning immuunsüsteemi ja vähiga haakuvatel teemadel nagu immuunravi kombineerimine kiiritusraviga, paraneoplastiline autoimmuunsus, onkoloogiliste patsientide immuniseerimine, ülitundlikkusreaktsioonid kemoterapiale ja nende desensibiliseeriv ravi ning taimsete flavonoidide roll organismi immuunsuses.

Vaieldamatult on immuunravi näol tegemist uue ning tõhusa ravisuunaga onkoloogias, mis on oluliselt laiendanud ravivõimalusi mitmete agressiivsete kasvajat käsitluses.

Täna kõiki toetajaid, kelle abiga on erinumber „Immuunsüsteem ja vähk“ võimalikuks osutunud.

Jana Jaal